

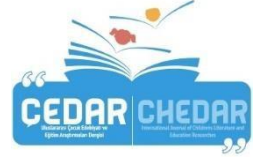

Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi

Cilt: 7, Sayı:1, 2024, Sayfa: 1- 13

International Journal of Children's Literature and
Education Researches

Volume:7, Number:1, 2024, Page: 1- 13

Mert Arık'ın Çocuk Kitaplarının Yaratıcılık Bağlamında İncelenmesi

Niyem BAŞI*

Atatürk Ortaokulu, Türkiye

Geliş Tarihi / Submitted: 11 / 03 / 2024

Gülşah GENCER**

İnönü Üniversitesi, Türkiye

Kabul Tarihi / Accepted: 23/ 05 / 2024

Özet: Çocuk yazını ürünleri, çocukların hayal güçlerini, yaratıcı düşünme becerilerini, empati kurma eğilimlerini, dil becerilerini ve sorun çözme becerilerini geliştirme noktasında önemli araçlardır. Özellikle çocukların yaratıcı düşünme becerilerini destekleme ve geliştirme noktasında çocuk yazını ürünlerinin katkısının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda yaratıcılığın çocuk kitaplarındaki varlığının tespiti ve kitapların yaratıcılık bağlamında değerlendirilmesi, araştırmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda en çok okunan çocuk yazarlardan biri olan Mert Arık'ın çocuk kitapları seçilmiştir. Araştırmanın inceleme materyallerini Mert Arık'ın Benim Zürafam Uçabilir, Uzaya Giden Tren, Çantamdan Fil Çıktı, Ayvayı Yedik Müzesi kitapları oluşturmaktadır. Çalışmada ele alınan kitaplar yaratıcılık ve yaratıcılığın alt kategorileri olan "hayal gücü, akıcı fikir üretme, esnek düşünme, orijinal ürün oluşturma" başlıkları altında incelenmiştir. Kitaplardaki alt kategorilerin yorumlanmasında sıklık (frekans), yüzde ve yoğunluk puanlarından yararlanılmıştır. Tespit edilen yaratıcılık öğelerinin yer aldığı cümleler ve etkinlik örnekleri de araştırmanın bulgular kısmında verilmiştir. Çalışmanın sonucunda incelenen kitapların yaratıcı düşünme bağlamında oldukça değerli olduğu ve çocuk okurların yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmede etkili ve destekleyici bir işlevi olduğu tespit edilmiştir. İncelenen 4 kitapta hayal gücüne yönelik 94, akıcı fikir üretmeye yönelik 316, esnek düşünmeye yönelik 74, yeni bir ürün oluşturmaya yönelik 223 unsur tespit edilmiştir. Bu sonuçlar ışığında ailelerin ve öğretmenlerin çocukları üst düzey düşünme becerilerini geliştirecek kitaplarla buluşturmaları ve bu kitapları okumaya yönlendirmeleri ve araştırmacıların daha geniş inceleme nesneleriyle çok satılan çocuk kitaplarının farklı bağlamlarda incelenmesi önerilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Çocuk yazını, üst düzey düşünme becerileri, yaratıcılık.

Abstract Children's literature products are important tools for developing children's imagination, creative thinking skills, empathy skills, language skills and problem-solving abilities. Determining the presence of creativity, one of these abilities, in children's books and evaluating these books in the context of creativity constitute the starting point of this research. For this purpose, children's books by Mert Arık, one of the most read children's authors, were selected. The study objects of the research are Mert Arık's books My Giraffe Can Fly, The Train That Goes to Space, The Elephant Came Out of My Bag, and We Ate the Quince Museum. The books discussed in the study were examined under the headings of creativity and its subcategories: "imagination, fluent idea generation, flexible thinking, creating original products". Frequency, percentage and density scores were used to interpret the subcategories in the books. Sentences and activity examples containing the identified creativity elements are also given in the findings section of the research. As a result of the study, it was determined that the books examined were very valuable in the context of creative thinking and had an effective and supportive function in developing the creative thinking skills of child readers. In the 4 books examined, 94 elements for imagination, 316 for producing fluent ideas, 74 for flexible thinking, and 223 for creating original products were identified. In the light of these results, it is recommended that families and teachers introduce children to books that will develop their higher-order thinking skills and direct them to read these books, and that researchers examine best-selling children's books in different contexts with broader objects of study.

Keywords: Children's literature, higher order thinking skills, creativity

* Doç.Dr., 0000-0002-9115-5432, niyem.bahsi@inonu.edu.tr

** Doktora Öğrencisi., 0000-0002-8887-8832, gulsah.krtl@gmail.com

Giriş

Gelişen ve değişen dünya şartları bireylerin sahip olması gereken temel beceriler noktasında da çeşitli farklılıklar meydana getirmiştir. 21. yüzyılın bilgi ve işlem teknolojilerini çok iyi kullanan, Z ve Alfa kuşağı olarak adlandırdığı teknoloji çağı çocuklarından bekledikleri bilmek değil bildiğini beceriye dönüştürebilmektir. Bilgiye ulaşma yollarının oldukça çeşitlendiği ve kolaylaştığı 21. yüzyılda eleştirel düşünen, sorgulama becerisi yüksek, yaratıcı ve farklı düşünüp yeni ürünler ortaya koyabilme noktasında yetkin, problem çözme becerisine sahip, sorumluluk bilinci yüksek lider ruhlu bireyler ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle eğitim-öğretim ortamlarının, öğretim programlarının, öğretim yöntem ve tekniklerinin bu becerileri çocuklara kazandırma noktasında güncellenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı da 21. yüzyıl becerilerinin önem kazanması ile birlikte 2015'te Türkçe Öğretim Programı'nda Türkiye Yeterlikler Çerçevesi bağlamında sekiz yetkinlik alanına yer vermiş ve bunların 21. yüzyıl becerileri olarak, alan fark etmeksizin tüm öğrencilere kazandırılması gerektiğini belirtmiştir. (MEB, 2015).

Bireylerin sahip olması beklenen 21. yüzyıl becerileri çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından sınıflandırma ve kavramsallaştırılmaya çalışılmıştır. Bu sınıflandırmalardan en kabul göreninin 21. yüzyıl Öğrenme Ortaklığı Çerçevesi (P21) olduğu görülmektedir (Gençer, 2023). Bu çerçevede 21. yüzyıl becerileri üç kategoride sınıflandırılmıştır. Bunlar; “öğrenme ve yenilik”, “bilgi, medya ve teknoloji” ile “yaşam ve kariyer becerileridir” (P21, 2015). Bu beceri alanları kendi içlerinde bazı alt beceriler ve okuryazarlık türleri ile çeşitlendirilmiştir. Yaratıcılık becerisi öğrenme ve yenilikçilik becerisinin alt kategorisinde yer almakta ve farklı düşünen, yenilikçi buluşlara imza atan, akıcı düşünce geliştirebilen, esnek ve orijinal ürünler ortaya koyabilen bireyler yetiştirmede büyük rol oynamaktadır. Yaratıcılık; yıllarca araştırmacıların merak duygusunu diri tutan, çalışmalarında yer alan ve birçok farklı disiplinde tanımlanmaya çalışılan oldukça geniş bir yelpazede kendine yer bulmuş bir kavramdır. İlk etapta ve daha geleneksel bir bakışla incelendiğinde yaratıcılığın sadece sanatla ilgili, doğuştan gelen, herkeste bulunmayan üst düzey bir yetenek olduğu düşünülmekteydi (Rouquette, 1994). Ancak son zamanlarda yapılan araştırmalar yaratıcılığın geliştirilebilir ve öğrenilebilir bir beceri olduğunu göstermektedir (Aslan, 2004; Turaşlı, 2020; Yanık, 2007). Alan yazın taraması yapıldığında yaratıcılığın birçok farklı alanda çeşitli şekillerde tanımlandığı görülmektedir. Bu çalışmada yaratıcılığın eğitsel boyutu ele alınacağından eğitim alanındaki tanımlarına yer verilmesi uygun bulunmuştur. Bu bağlamda Soylu'nun (2004) var olan bilgiler arasındaki ilişkiden yola çıkarak yeni düşünceler üretme süreci olarak tanımladığı yaratıcılığın öğrenci merkezli bir düşünme ve yapılandırma süreci olduğu söylenebilir. Yaratıcılığın tanımlanması, geliştirilmesi, öğretilmesi ve takip edilmesi gibi birçok süreci içeren geniş çaplı çalışmalar yapan ve yaratıcılık denilince akla gelen ilk isimlerden sayılan Torrance (1974) yaratıcılığı “sorunlara, yetersizliklere, bilgi eksikliğine, mevcut olmayan elemanlara, uyumsuzluklara karşı duyarlı olma, güçlükleri belirleme, çözümler arama, tahminler yapma ve eksikliklerle ilgili hipotezler kurma ya da hipotezleri değiştirme, çözüm yollarından birini seçme ve deneme, yeniden deneme, sonrasında sonuçları ortaya koyma” olarak tanımlamaktadır. Tüm bu tanımlar ve görüşlere bakıldığında bireylerin ezbere ve sadece bilgiye yönlendirildiği mevcut sistemde yaratıcılığı gelişmiş bireylerin ön plana çıkacağı düşünülmektedir.

Yenilikçi bağlamda farklı ve yaratıcı düşünmek bir anda gerçekleşebilecek veya öğrenilebilecek bir beceri değildir. Yaratıcılığın doğuştan var olan ve süreçle desteklenmesi gereken bir beceri olduğu çalışmada belirtilmiştir. Bu nedenle çocuğun yaradılışında var olan bu becerinin çeşitli değişkenlerle desteklenmesi önemli görülmektedir. Hayal gücü, farklı düşünme, alışılmadık kullanımlar gibi noktalarda varlık gösteren yaratıcılığın kendine yer bulduğu, gelişip pekiştiği alanların başında çocuk yazını gelmektedir (Çevik, 2018). Çocukların düş gücünü ve merak duygusunu besleyen ve geliştiren çocuk yazını bu bağlamda çocuğa özgür bir alan sunmaktadır. Çocuk okur, kendini özgür hissettiği bu alanda yaratıcı düşünebilmekte ve sınırsız hayaller kurmaktadır. Bu doğrultuda Tutaş (2006) çocuk yazınının hayal kurma, düş gücünü besleme ve yaratıcı düşünme noktasında önemli bir araç olduğunu dile getirmektedir. Bu nedenle çocuk yazını ürünlerinin çocukların yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmesinin ve onları içine doğdukları teknoloji çağına hazırlamasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Alan yazın taraması yapıldığında hayal gücü ve yaratıcılık (Yolcu, 2019), yaratıcılık ve hoşgörü (Yılmaz ve Güven, 2019), yaratıcılık ve akademik başarı (Demirhan, 2018), problem çözme ve yaratıcılık arasındaki ilişki (Erbaş, Batdal Karaduman ve Yavuz, 2018), yaratıcılık ve düşünme eğitimi (Sönmez, 2016), çocuk yazını ve yaratıcı düşünme arasındaki ilişki (Demir, 2019) üzerine çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Bu durum yaratıcılığın çok boyutlu bir kavram ve beceri olduğunu göstermektedir. Ancak çalışmalara bakıldığında yaratıcılık kavramının eğitsel boyutu ve çeşitli değişkenlerle arasındaki ilişkinin incelendiği görülmüştür. Çocuk kitapları aracılığıyla yaratıcılığın kazandırılmasına, çocuk kitaplarında yaratıcılık becerisinin varlığına ya da çocuk kitaplarının yaratıcılığı geliştirmeye ne denli katkı sağladığına yönelik çalışmaların yapılmadığı görülmüştür.

Çocuk okurları hayata hazırlayan çocuk yazını unsurlarının gerçek yaşamdan kopuk olması düşünülemez. Bu nedenle çocuk kitaplarının 21. yüzyıl becerilerini içermesi, yansıtması hatta çocuk okurları bu bağlamda geliştirmesi beklenmektedir. Özellikle yaratıcı düşünme, hayal gücü gibi unsurlar açısından çocukluk dönemi oldukça zengindir. Bu nedenle çocuk kitaplarının bu beceriyi desteklemesinin önemli olduğu görüşü çalışmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Bu denli geniş bir kavram olan yaratıcılığın çocuk yazını özelinde ele alınmasının ve çocuk kitaplarının yaratıcılık bağlamında incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Çocukların yaratıcı düşüncelerini geliştiren ve destekleyen, hayal kurmaları noktasında onlara geniş bir özgürlük alanı sunan çocuk kitaplarının yaratıcılık bağlamında incelenmesi ve çocukların doğru kitaplarla tanıştırılması gerekmektedir. Bu bağlamda son yıllarda çocuklar için yazdığı kitaplarla oldukça beğeni toplayan, çok okunan ve çok satılanlar listesinde ilk sıralarda yer alan, çocukların düş gücünü geliştirme ve onlara farklı bir bakış açısı kazandırma noktasında çeşitli çalışmalar yapan Mert Arık'ın dört kitabı yaratıcılık bağlamında incelemeye ve karşılaştırmaya değerdir. Bu durum çalışmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı Mert Arık'ın çocuk kitaplarının yaratıcılık açısından incelenmesidir. Kitaplardaki yaratıcılık unsurlarını incelemeye ve 21.yüzyıl becerilerinin önemini ortaya koymaya çalışan araştırmanın alana katkı sağlayacağı ve öğretmenlere, ailelere ve çocuklara seçecekleri kitaplar konusunda yol göstereceği düşünülmektedir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1.Mert Arık'ın Benim Zürafam Uçabilir adlı çocuk kitabında yaratıcılık becerisi nasıl ele alınmaktadır?
- 2.Mert Arık'ın Uzaya Giden Tren adlı çocuk kitabında yaratıcılık becerisi nasıl ele alınmaktadır?
- 3.Mert Arık'ın Çantamdan Fil Çıktı adlı çocuk kitabında yaratıcılık becerisi nasıl ele alınmaktadır?
- 4.Mert Arık'ın Ayvayı Yedik Müzesi adlı çocuk kitabında yaratıcılık becerisi nasıl ele alınmaktadır?
- 5.Mert Arık'ın çocuk kitaplarında (Benim Zürafam Uçabilir, Uzaya Giden Tren, Çantamdan Fil Çıktı, Ayvayı Yedik Müzesi) tespit edilen yaratıcı yazmaya yönelik etkinlik örnekleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda kavram oluşturma esası göz önünde bulundurularak incelenecek olan olgular mensubu olduğu çevre içerisinde araştırılır ve anlamlandırılır (Yıldırım & Şimşek, 2018). Patton'ın (1990) da belirttiği gibi nitel araştırmalar araştırmacıya küçük grupla çalışmasına rağmen ayrıntılı ve zengin bir bilgi sağlar. Fakat elde edilen veriler, genelleme yapmak için kullanılmaz, sadece var olan olguyu ortaya çıkarmak için kullanılır. Ayrıca bir problemin çözümüne ilişkin gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerini kullanan nitel araştırma, daha önceden bilinen veya fark edilmemiş problemlerin algılanmasına, probleme ilişkin doğal olguların gerçekçi bir şekilde ele alınmasına yönelik öznel-yorumlayıcı bir süreci ifade etmektedir (Seale, 1999).

Çalışma Materyali

Araştırmanın çalışma materyallerini Mert Arık'ın dört çocuk kitabı Benim Zürafam Uçabilir,

Uzaya Giden Tren, Çantamdan Fil Çıktı, Ayvayı Yedik Müzesi adlı kitaplar oluşturmaktadır. Yazar, sadece çocuklara yönelik kitaplar yazan, bu alanda seminerler veren çağdaş çocuk yazınında birçok çalışması bulunan önemli bir isimdir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin içine doğan Z ve Alfa kuşağı olarak adlandırılan çocukların düşünme ve yaşama hızlarına uygun eserler ortaya koymaktadır. Bu eserler çevrim içi kitap satış platformlarında en çok okunan ve satılanlar listesinde birinci sırada yer almaktadır. Kitapların çocuk yazını bağlamında değerlendirilmesinin ve çocukların yaratıcı düşünme becerilerini geliştirme noktasındaki yerlerinin tespit edilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda günümüzün çocuk okurlarına okuma alışkanlığı kazandırmak ve okumayı bir kültür hâline getirmelerini sağlamak amacıyla yazarın kitaplarının önerilebileceği söylenebilir. Bu nedenle kitaplarının 21. yüzyıl becerilerinden yaratıcılık açısından incelenmesinin gerekli olduğu ve bunun da bu araştırmanın çıkış noktasını oluşturduğu söylenebilir.

Araştırmaya konu olan kitaplara ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir:

Benim Zürafam Uçabilir: Timaş Çocuk yayınevinde 2021 yılında basılmıştır. Çalışmaya 2021 yılında yayımlanan 23. basım esas alınmıştır. Bu kitapta kendine güvenmeyen ve hayal gücünü işlemekten korkan bir çocuğun hayal gücünü serbest bıraktığında nasıl yaratıcı çizimler yapabildiği ve özgüven kazandığı anlatılmaktadır.

Uzaya Giden Tren: Timaş Çocuk yayınevinde 2022 yılında basılmıştır. Çalışmaya 2022 yılında yayımlanan 1. basım esas alınmıştır. Bu kitapta öğrencilerin yaratıcılıklarını ve hayal güçlerini kullanarak orijinal ürünler ortaya koymaları ve yaratıcı metinler yazmalarının sağlanması anlatılmaktadır.

Çantamdan Fil Çıktı: Timaş Çocuk yayınevinde 2023 yılında basılmıştır. Çalışmaya 2023 yılında yayımlanan 2. basım esas alınmıştır. Kitapta oyun oynamak ve birlikte eğlenmek, hayal kurmak ve hayal gücünü desteklemesi anlatılmaktadır. Ayrıca günlük yaşamda ortaya çıkan sorunlar ve çözüm yolları eğlenceli bir dille sunulmuştur.

Ayvayı Yedik Müzesi: Timaş Çocuk yayınevinde 2023 yılında basılmıştır. Çalışmaya 2023 yılında yayımlanan 1. basım esas alınmıştır. Kitapta babaannesinin kendisine verdiği bir ayva ile hayal gücünü kullanarak neler yapabildiğini gösteren bir çocuk anlatılmaktadır.

Verilerin Toplanması/Süreç

Nitel araştırmalarda genellikle görüşme, gözlem ve doküman inceleme olmak üzere üç veri toplama tekniği kullanılmaktadır (Baltacı, 2019:374). Bu araştırmada da veri toplama aracı olarak doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Araştırmada incelenen olgu veya olaylarla ilintili bilgiler içeren yazılı belgelerin ayrıntılı olarak taranması ve bu bilgilerden yeni bir bütünlük oluşturulması, doküman/metin analizi olarak adlandırılır (Creswell, 2002). Bu araştırmada da verilerin toplama sürecinde doküman analizi kullanılmıştır. Araştırmadaki veriler Benim Zürafam Uçabilir, Uzaya Giden Tren, Çantamdan Fil Çıktı, Ayvayı Yedik Müzesi adlı kitaplardan elde edilmiştir. Kitaplar belirlenirken çeşitli kitap satış sitelerinin çok satılanlar ve en çok okunanlar listelerindeki çocuk kitapları listelerine bakılmış, çok okunan ve en çok satılan yazarlar ve kitaplara yönelik bir liste oluşturulmuştur. Araştırmanın çalışma materyalini oluşturan bu dört kitabın çocukların severek okudukları ve en fazla tercih ettikleri kitaplar olduğu, en çok satılanlar listesinde birinci sıralarda yer aldıkları tespit edilmiştir. Kitaplarda anlatılanlar 21. yüzyıl becerilerinden yaratıcılık becerisi açısından incelenmiş ve yaratıcılık becerisinin bu kitaplarda bulunup bulunmama durumları tespit edilerek araştırmanın bulgular kısmı oluşturulmuştur. Kitaplarda yer alan yaratıcılık becerisi ve bu becerinin alt boyutlarının belirlenmesinde ise Torrance (1974) tarafından oluşturulan “yaratıcılık ve alt boyutları” dikkate alınmıştır. Torrance'nin yaratıcılık ve alt boyutlarına ek olarak kitaplarda yoğun bir şekilde yer aldığı görülen ‘hayal gücü’ boyutu da araştırmacılar tarafından eklenmiş ve çalışma materyalleri bu alt boyutlara göre derinlemesine incelenmiştir. Daha sonra bu doğrultuda araştırmacılara tarafından bağımsız okumalar yapılarak kodlamalar yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmanın analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analiz, tümdengelimci analiz türüne karşılık gelmektedir, yüzeyseldir ve genellikle araştırmanın kavramsal yapısının önceden açıkça belirlendiği araştırmalarda kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Çalışmaya konu olan kitaplar,

araştırmacılar tarafından birkaç kez okunmuş ve kodlanmıştır. Yaratıcılık açısından kodlanan veriler, araştırmacılar tarafından farklı zamanlarda yeniden okunmuş ve kodlanmıştır. Ardından kitaplarda bulunan yaratıcılık becerisini geliştirmeye yönelik bölümler frekanslar ile bulgular kısmında sunulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik

Çalışmanın geçerliliğini sağlamak için Mert Arık'ın dört çocuk kitabı da incelemeye alınmıştır. Verilerin güvenilirliğini sağlamak içinse kitaplar her iki araştırmacı tarafından incelenmiş, kitaplarda söz konusu becerinin geçtiği cümlelerin altı çizilerek ilgili sayfaya not edilmiştir. Daha sonra araştırmacılar bir araya gelerek yaratıcılık becerisi içerdiğini düşündükleri cümleleri karşılaştırmışlardır ve anlaşmazlığa düştükleri cümlelerde üçüncü bir araştırmacının görüşüne başvurmuşlardır. Son olarak aktarılabilirlik açısından veriler sıklıkla doğrudan alıntılarla sunulmuştur.

Bulgular

Bu bölümde verilerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Çalışmanın bulguları tablo halinde ele alınmış ve yorumlanmıştır.

Benim Zürafam Uçabilir Çocuk Kitabında Yer Alan Yaratıcılık Becerisine İlişkin Bulgular

İncelenen kitabın yaratıcılık becerisi bakımından ele alındığı bulgular Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Benim Zürafam Uçabilir Çocuk Kitabına Yönelik Tablo

Tema	Kategori	Frekans	Yüzde
Yaratıcı düşünme	Hayal gücü	35	%19
	Akıcılık üretme	72	%40
	Esnek düşünme	24	%13
	Orijinal ürün oluşturma	48	%26

Tablo 1'e bakıldığında yaratıcılık becerisinin alt boyutları ile doğrudan ilişkili olan 179 unsura yer verildiği görülmüştür. Bu boyutlardan hayal gücü 35, akıcılık üretme 72, esnek düşünme 24 ve orijinal ürün oluşturma 48 frekansla kitapta kendilerine yer bulmuştur. Kitapta en fazla akıcılık üretme, en az esneklik boyutlarına yer verildiği görülmüştür. Akıcılık üretme %40 oranla kitapta en fazla değinilen alt boyut olmuştur.

Kitapta yer alan hayal gücünü destekleyici ifadeler aşağıda verilmiştir:

"Hayalinde ne çok zürafaya vardı. Hayalindeki zürafalar beni de çiz, diyordu." (s.25)

"Üçgen bir zürafaya hayal ediyordu. Acaba nasıl olurdu?" (s.26)

"Moni önce hayal ediyordu. Sonra hayal ettiklerini çiziyordu." (s.38)

Kitapta en fazla değinilen alt boyut akıcılık üretmeye neredeyse kitabın tamamında değinilmiştir. Akıcılık üretmeyi destekleyici ifadeler aşağıda verilmiştir:

"Benim zürafam okula gidebilir." (s.43)

"Benim zürafam bir robot tasarlayabilir." (s.45)

"Benim zürafam bir dinazorla futbol oynayabilir." (s.47)

Kitapta değinilen esnek düşünme boyutunu destekleyici ifadeler aşağıda verilmiştir:

"Bisiklet süren bir ayı...Satranç oynayan bir tilki...Dans eden bir ahtapot...Kitap okuyan bir kaplan...Piyano çalan bir fil....Ay'a ayak basan bir penguen çizebiliriz." (s.60)

"Zürafaya şeklinde bir araba, çanak, koltuk, kitaplık, saksı, kurabiye, saat, kitap, çamaşır makinesi, uçak, bardak, balon, sokak lambası, kaydırak düşündü sonra..." (s.27)

Kitapta değinilen orijinal ürün oluşturma boyutunu destekleyici ifadeler aşağıda verilmiştir:

"Anne, zürafalı bir pasta yapabilir miyiz?

-Neden olmasın? Hadi eve gidelim güzel bir pasta yapalım.

Moni zürafalı pastayı çizdi. Bu tam hayal ettiği gibi bir pastaydı. Annesiyle birlikte pastayı yapmaya başladılar." (s.33)

"Babaanne, bana zürafalı bir kazak örebilir misin?

-Örebilirim elbette. Bu hayatımda ördüğüm en farklı kazak olacak, dedi. Babaannesini birkaç günde kazağı öriverdi." (s.38)

Uzaya Giden Tren Çocuk Kitabında Yer Alan Yaratıcılık Becerisine İlişkin Bulgular

İncelenen kitabın yaratıcılık becerisi bakımından ele alındığı bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. *Uzaya Giden Tren Çocuk Kitabına Yönelik Tablo*

Tema	Kategori	Frekans	Yüzde
Yaratıcı düşünme	Hayal gücü	16	%11
	Akıcı fikir üretme	65	%45
	Esnek düşünme	17	%11
	Orijinal ürün oluşturma	46	%31

Tablo 2’ye bakıldığında yaratıcılık becerisinin alt boyutları ile doğrudan ilişkili olan 144 unsura yer verildiği görülmüştür. Bu boyutlardan hayal gücü 16, akıcı fikir üretme 65, esnek düşünme 17 ve orijinal ürün oluşturma 46 frekansla kitapta kendilerine yer bulmuştur. Kitapta en fazla akıcı fikir üretme, en az esneklik boyutlarına yer verildiği görülmüştür. Akıcı fikir üretme %65 oranla kitapta en fazla değinilen alt boyut olmuştur.

Kitapta yer alan hayal gücünü destekleyici ifadeler aşağıda verilmiştir:

“Haydi biraz hayal edelim...Bu trenle nereye gitmek isterdiniz?” (s.6)

“Deniz canlılarının bu trende yolcu olduğunu bir hayal etsenize...” (s.16)

Kitapta en fazla değinilen alt boyut akıcı fikir üretmeye neredeyse kitabın tamamında değinilmiştir. Akıcı fikir üretmeyi destekleyici ifadeler aşağıda verilmiştir:

“Bu tren istiridye mantarlarına gidebilir.” (s.18)

“Bu tren kitabın sayfalarında dolaşabilir.” (s.19).

Kitapta değinilen esnek düşünme boyutunu destekleyici ifadeler aşağıda verilmiştir:

“Kelime avcıları arasında görev dağılımları yapıldı. Kelime ağları, kelime radarları, kelime kumbaraları, olta takımları, imla kılavuzları, devasa sözlükler alındı.” (s.24)

Kitapta değinilen orijinal ürün oluşturma boyutunu destekleyici ifadeler aşağıda verilmiştir:

“Kelimelerden turşu yapmak mı? Kırk yıl düşünsem aklıma gelmezdi.” (s.32)

“Kelimelerin konservesinin yapılabileceğini söyledi.” (s.32)

“İnci’ye göre bazı kelimeler dondurulmalıydı.” (s.32)

“Bu çok gizemli bir kelimeydi. Hemen bir kâğıda yazıp kumbaraya attılar.” (s.30)

“Hikâyelerinde kullanabilecekleri yeni kelimeyi bir güzel kelime ağlarına sardılar.” (s.30).

Çantamdan Fil Çıktı Çocuk Kitabında Yer Alan Yaratıcılık Becerisine İlişkin Bulgular

İncelenen kitabın yaratıcılık becerisi bakımından ele alındığı bulgular Tablo 3’te verilmiştir:

Tablo 3. *Çantamdan Fil Çıktı Çocuk Kitabına Yönelik Tablo*

Tema	Kategori	Frekans	Yüzde
Yaratıcı düşünme	Hayal gücü	32	%20
	Akıcı fikir üretme	66	%42
	Esnek düşünme	10	%6
	Orijinal ürün oluşturma	46	%29

Tablo 3’e bakıldığında yaratıcılık becerisinin alt boyutları ile doğrudan ilişkili olan 154 unsura yer verildiği görülmüştür. Bu boyutlardan hayal gücü 32, akıcı fikir üretme 66, esnek düşünme 10 ve orijinal ürün oluşturma 46 frekansla kitapta kendilerine yer bulmuştur. Kitapta en fazla akıcı fikir üretme, en az esneklik boyutlarına yer verildiği görülmüştür. Akıcı fikir üretme %42 oranla kitapta en fazla değinilen alt boyut olmuştur.

Kitapta yer alan hayal gücünü destekleyici ifadeler aşağıda verilmiştir:

“Hayal gücü, çok zengin bir hazine sandığıdır. Onun içinde, bakmasını bilenlerin görebileceği çok değerli şeyler gizlidir. Her şey bir hayalle başlar. Arabalar, bilgisayarlar, uçaklar...Bunların hepsi bir zamanlar sadece hayaldi. İnsanlar önce hayal etti. Sonra o hayaller gerçek oldu.” (s.9).

“Filler de hayal kurabilirdi. Hayal kurarak her şeyi yapabiliriz.” (s.30)

Kitapta yer alan akıcı fikir üretme boyutunu destekleyici ifadeler aşağıda verilmiştir:

“Benim de çantamdan İncinaz çiçeği çıktı. Mis Kokulu Çiçekler okuluna giderim. Okulda arkadaşlarım var.” (s.17).

“Ben bir fotokopi makinesiyim. Taklit yeteneğim çok gelişmiştir. Hafızam çok iyidir.” (s.19).

Kitapta yer alan esnek düşünme boyutunu destekleyici ifadeler aşağıda verilmiştir:

“Öğretmenim bir Çamaşır Makinesi’dir. Sınıfımızda Ütü, Mutfak Robotu, Kahve Makinesi, Süpürge,

Tost Makinesi ve daha birçok küçük ev aleti arkadaşım vardır.” (s.20).

“Bir ağaç dalını sihirli bir asa yap! Mikrofon yap. At yap. Olta yap. Gitar yap. Oyunda neye ihtiyacın varsa o ağaç dalını öyle hayal et.” (s.50).

Kitapta yer alan orijinal ürün oluşturma boyutunu destekleyici ifadeler aşağıda verilmiştir:

“Kar topu oynamak için kara ihtiyacımız yok. Kar yağmış gibi kar topu oynayabiliriz.” (s.29)

“Sonra karsız kardan adam yaptılar. Burnuna havuç taktılar. Boynuna atkı taktılar. Oğün doyusuya eğlendiler.” (s.31).

Ayvayı Yedik Müzesi Çocuk Kitabında Yer Alan Yaratıcılık Becerisine İlişkin Bulgular

İncelenen kitabın yaratıcılık becerisi bakımından ele alındığı bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Ayvayı Yedik Müzesi Çocuk Kitabına Yönelik Tablo

Tema	Kategori	Frekans	Yüzde
Yaratıcı düşünme	Hayal gücü	11	%4
	Akıcı fikir üretme	113	%49
	Esnek düşünme	23	%10
	Orijinal ürün oluşturma	83	%36

Tablo 4’e bakıldığında yaratıcılık becerisinin alt boyutları ile doğrudan ilişkili olan 230 unsura yer verildiği görülmüştür. Bu boyutlardan hayal gücü 11, akıcı fikir üretme 113, esnek düşünme 23 ve orijinal ürün oluşturma 83 frekansla kitapta kendilerine yer bulmuştur. Kitapta en fazla akıcı fikir üretme, en az hayal gücü boyutlarına yer verildiği görülmüştür. Akıcı fikir üretme %49 oranla kitapta en fazla değinilen alt boyut olmuştur.

Kitapta yer alan hayal gücünü destekleyici ifadeler aşağıda verilmiştir:

“Hatta hayaller kurmaya bile başlamışım. Hayalimde tren yanlışlıkla farklı bir raya girerek yolunu kaybediyordu.” (s.6).

“Herkesin düşündüğü, hayal ettiği bir şey olmalıydı. Hayal gücüyle her şeyi tasarlayabilirdik.” (s.18).

“Onun en büyük hayali bir gün Mars’a yerleşmekti. Bu hayalini bana fısıldamıştı.” (s.26).

Kitapta yer alan akıcı fikir üretme boyutunu destekleyici ifadeler aşağıda verilmiştir:

“Kızıl Gezegen’de susuz tarım sistemi kuracağını, gezegenler arası ticari bir filoyla dünyaya domates ihraç edeceğini yine bir fısıltı ile öğrenmişim.” (s.26).

“Bir insan neden kaşık biriktirir ki? Aklım havsalam almıyordu. Babaannem dünyanın en büyük kaşık koleksiyoneriydi.” (s.26).

“Babaannem aynı zamanda bir TV kumandası koleksiyoneriydi.” (s.29).

Kitapta yer alan esnek düşünme boyutunu destekleyici ifadeler aşağıda verilmiştir:

“Bir süre sonra ayva çekirdeklerini daha kolay taşımanın da bir yolunu buldum. Ayva çekirdekleri kolyesi yaptım.” (s.49).

“Bir ayva kebabı yapmaya ne dersiniz?” (s.58).

“Ayvalı parfüm sıkmak ister misiniz?” (s.58).

Kitapta yer alan orijinal ürün ortaya koyma boyutunu destekleyici ifadeler aşağıda verilmiştir:

“Ayva magnetleri, anahtarlıkları, takıları, kitap ayraçları, etiketleri, mumları, kartpostalları, tişörtleri, şapkaları, posterleri, ayakkabıları kapış kapış gidiyordu.” (s.59).

“Dokuzuncu Ayvayı Yedik Senfonisi ve Ayvayı Yedik konserleri yapılabilirdi.” (s.55).

“Bir yönetmen müzenin hikâyesini oldukça etkileyici bulduğu için Ayvayı Yedik Belgeseli çekecekti.” (s.55).

“Bir takipçi ayvalar da okula gitsin, demişti.” (s.58).

İncelenen Kitaplarda Yer Alan Etkinlik Örneklerine İlişkin Bulgular

Mert Arık'ın yaratıcılığı desteklediği düşünülen dört çocuk kitabında yer alan etkinlik örneklerine yer verildiği görülmüştür. Etkinliklerin kitaplara göre dağılımı Tablo 5’te verilmiştir:

Tablo 5. İncelenen Çocuk Kitaplarında Yer Alan Etkinlikler Tablosu

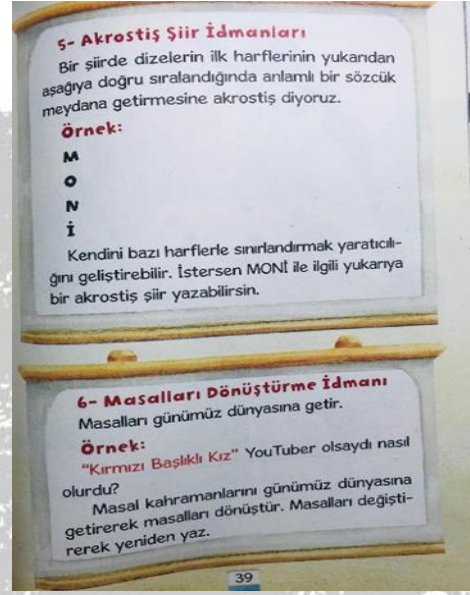
Kitabın Adı	Etkinlik Sayısı
Benim Zürafam Uçabilir	0
Uzaya Giden Tren	11
Çantamdan Fil Çıktı	15
Ayvayı Yedik Müzesi	0

Tablo 5’e bakıldığında Benim Zürafam Uçabilir ve Ayvayı Yedik Müzesi adlı çocuk

kitaplarında doğrudan okuyucuya yönelik "Etkinlik Önerileri" adı altında etkinlik önerisi bulunmadığı, Uzaya Giden Tren ve Çantamdan Fil Çıktı adlı kitaplarda ise okuyucuya yönelik doğrudan "Etkinlik Önerisi" başlığı altında etkinlikler sunulduğu görülmüştür. Uzaya Giden Tren adlı çocuk kitabında 11, Çantamdan Fil Çıktı çocuk kitabında 15 olmak üzere toplam 26 etkinlik önerisi sunulduğu görülmüştür. Etkinlikler genelde yaratıcı yazma ve hayal gücünü destekleyici oyunlarda oluşmaktadır. Diğer iki kitapta doğrudan okuyuculara yönelik etkinlik önerisi olmasa da kitaplarda gerek karakterlerin özellikleri gerek kitabın konusu gereğince birçok etkinlik yer almaktadır. Kitaplarda yer alan doğrudan okuyucuya önerilen etkinliklerden bazıları örnek olarak aşağıda verilmiştir:

Şekil 1: Uzaya Giden Tren kitabı etkinlik örneği

Şekil 2: Uzaya Giden Tren kitabı etkinlik örneği

Şekil 3. Uzaya Giden Tren kitabı etkinlik örneği

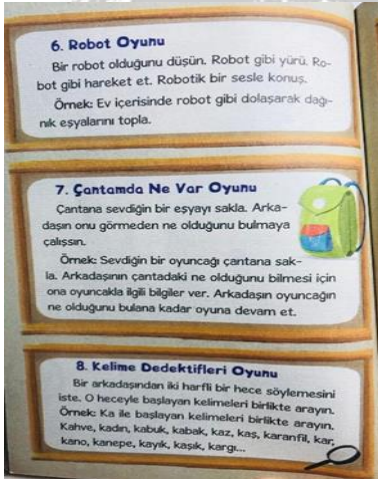
Uzaya Giden Tren çocuk kitabında yer alan etkinliklere bakıldığında genellikle yaratıcı yazma ve yaratıcı düşünme süreçlerini besleyen, çocuk okurların kitapla üst bilişsel ilişki içerisine girmesini sağlayan etkinlikler olduğu görülmektedir. Ayrıca etkinliklerin öğrencilerin yaratıcı düşünme ve süreç temelli yazma becerilerine katkı sunacak nitelikte olduğu söylenebilir. Kelime, cümle, paragraf hatta metin düzeyinde yazma gerektiren birçok etkinlik kitapta bulunmaktadır.

Şekil 4. Çantamdan Fil Çıktı kitabı etkinlik örneği

Şekil 5. Çantamdan Fil Çıktı kitabı etkinlik örneği

Şekil 6. Çantamdan Fil Çıktı kitabı etkinlik örneği

Çantamdan Fil Çıktı kitabı etkinlik örneklerine bakıldığında genellikle çocuk okurların yaratıcı düşünme becerilerini geliştirecek çeşitli çocuk oyunlarına yer verildiği görülmektedir. Bu oyunların çocuk okurları dijital platformlardaki oyunlardan koparacak, ailesi ve arkadaşları ile etkileşim içinde sosyalleşerek oynayabileceği oyunlar olduğu söylenebilir. Kitaplarda yer alan etkinlik ve oyun önerilerinin evde ailelerle, okulda öğretmen rehberliğinde veya sokakta arkadaşlar ile oynanabilecek/yapılabilecek üst bilişsel düşünmeyi ve birçok beceriyi geliştiren oyunlar/etkinlikler olduğu düşünülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Mert Arık'ın kitaplarının yaratıcılık bağlamında incelendiği bu araştırmada yazarın “Benim Zürafam Uçabilir, Uzaya Giden Tren, Çantamdan Fil Çıktı, Ayvayı Yedik Müzesi” kitapları içerik çözümlenmesi yöntemiyle incelenerek çözümlenmiştir. Seçilen kitaplar, yaratıcılık bağlamında yer alan “hayal gücü, akıcı fikir üretme, esnek düşünme, orijinal ürün” alt kategorilerinde incelenmiştir. Tespit edilen bulgular frekans ve yüzdelik oranlarla verilmiştir.

“Benim Zürafam Uçabilir” adlı çocuk kitabında yaratıcılık becerisinin alt boyutları ile doğrudan ilişkili olan 179 unsura yer verildiği tespit edilmiştir. Tespit edilen bu unsurlardan %19'u hayal gücü, %40'ı akıcı fikir üretme, %13'ü esnek düşünme, %26'sı orijinal üründür. İncelenen bu kitapta en fazla “akıcı fikir üretme” kategorisinde yaratıcı ögenin varlığı saptanmıştır. Alan yazındaki çalışmalara bakıldığında çocuk kitaplarının yaratıcılık bağlamında incelenmesine yönelik çok fazla çalışma olmadığı görülmüştür. Çağrı ve Gizir Ergen (2023) yaptıkları incelemede çocuk kitaplarının hayal gücü zenginliği bakımından yaratıcılığı destekleyen unsurlar taşıdıklarını ve akıcılık bağlamında zengin olduklarını belirlemişlerdir. Bu durum akıcı düşünmenin ve fikir üretmenin hayal gücü zenginliği ile ilgili olduğunu düşündürmektedir. Nitekim çocukların hayal dünyalarında sayısız varlık, durum, olay ya da olgu olabilmektedir. Bu durumun da bir noktada akıcı düşünmeyi gerektirdiği düşünülmektedir. O nedenle akıcı fikir üretmenin yaratıcılık bağlamında önemli bir nokta olduğu söylenebilir. Ancak üretilen her fikir ya da akla gelen her düşüncenin orijinal boyutta olduğunu söylemek doğru olmaz. Bu nedenle çocukların yaratıcılık bağlamında orijinal düşüncelerini söyleyebilmek için yeni bir ürün ortaya koymaları veya yeni bir düşünce biçimi geliştirmelerinin gerekliliği belirtilebilir.

“Uzaya Giden Tren” adlı çocuk kitabında yaratıcılık becerisinin alt boyutları ile doğrudan ilişkili olan 144 unsura yer verilmiştir. Tespit edilen bu unsurlardan %11'ini hayal gücü, %45'ini akıcı fikir üretme, %11'ini esnek düşünme, %31'ini orijinal ürün oluşturmaktadır. İncelenen bu kitapta en fazla “akıcı fikir üretme” kategorisinde yaratıcı ögenin varlığı saptanmıştır. Dülger (2019) resimli çocuk kitaplarının çocukların yaratıcı düşünme becerisini geliştirdiğini ve akıcı fikir üretme noktasında onları desteklediğini belirtmektedir. Bu durum çocukların kitaplar yoluyla farklı dünyalar ve çeşitli insanlar tanınmaları, gerçek yaşamda karşılaşmaları mümkün olmayan durumlara şahit olmaları ile ilişkilendirilebilmektedir. Nitekim gerçek yaşamda mümkün olmayacak durumları kitaplar aracılığıyla deneyimlemekte ve farklı düşünme noktasında kendilerini destekleyebilmektedirler. Bu durumun farklı ve akıcı şekilde fikir üretmelerini sağladığı ve doğuştan var olan hayal kurma potansiyellerini de desteklediği düşünülmektedir.

“Çantamdan Fil Çıktı” kitabında 154 adet yaratıcılık becerisinin alt boyutuna ait unsur tespit edilmiştir. Bu unsurların %20'si hayal gücü, %42'si akıcı fikir üretme, %6'sı esnek düşünme, %29'u orijinal ürün oluşturma kategorisine aittir. Bu kitapta en fazla “akıcı fikir üretme” kategorisinde unsurun yer aldığı saptanmıştır. “Ayvayı Yedik Müzesi” adlı çocuk kitabında yaratıcılık becerisinin alt boyutları ile doğrudan ilişkili 230 unsura yer verildiği görülmüştür. Sağsöz (2019) çalışmasında çocuk kitaplarındaki yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini incelemiştir. Ulaştığı sonuca göre kitaplarda en fazla ‘yaratıcılık ve düş kurma’ ya ilişkin anlatımlara yer verilmiştir. Sağsöz (2019) hayal kurma noktasında kitaplarda birbiri ardınca akıcı bir şekilde sıralanmış düşlerin varlığından söz etmektedir. Bu durum haya gücü ile akıcı düşünme ve fikir üretme arasında bir bağ olduğunu düşündürmektedir. Bu bağlamda çocukların hayal kurarken akıcılık bağlamında da yaratıcılıklarını geliştirdikleri söylenebilir.

“Ayvayı Yedik Müzesi” adlı çocuk kitabında tespit edilen yaratıcılık unsurlarının %4'ü hayal gücü, %49'u akıcı fikir üretme, %10'u esnek düşünme, %36'sı orijinal ürün oluşturmaktadır. “Ayvayı Yedik Müzesi” kitabında en çok “akıcı fikir üretmeye” dair unsurun varlığı tespit edilmiştir. İncelenen 4 kitapta hayal gücüne yönelik 94, akıcı fikir üretmeye yönelik 316, esnek düşünmeye yönelik 74, orijinal ürün oluşturmaya yönelik 223 unsur tespit edilmiştir. Alan yazındaki çalışmalara bakıldığında (Çağrı ve Gizir Ergen, 2023, Dülger 2019, Sağsöz, 2019) çocuk kitaplarının çoğunlukla hayal gücü zenginliği ve akıcılığı desteklediği, henüz yeni bir ürün ortaya koyma noktasında ve esnek düşünme bağlamında yeterli boyuta ulaşamadığını göstermektedir.

Bu sonuçlardan hareketle incelenen çocuk kitaplarında en fazla tespit edilen unsurların “akıcı

fikir üretme” kategorisinde olduğu görülmektedir. Ayrıca araştırmada dört çocuk kitabında yer alan etkinlik önerileri incelenmiştir. İncelenen “Benim Zürafam Uçabilir” ve “Ayvayı Yedik Müzesi” adlı çocuk kitaplarında doğrudan okuyucuya yönelik “Etkinlik Önerileri” adı altında etkinlik önerisi bulunmadığı, “Uzaya Giden Tren” ve “Çantamdan Fil Çıktı” adlı kitaplarda ise okuyucuya yönelik doğrudan “Etkinlik Önerisi” başlığı altında etkinlikler sunulduğu tespit edilmiştir. “Uzaya Giden Tren” adlı çocuk kitabında 11, “Çantamdan Fil Çıktı” çocuk kitabında 15 olmak üzere toplam 26 etkinlik önerisi sunulduğu görülmüştür. Tespit edilen etkinliklerin yaratıcı yazma ve hayal gücünü destekleyici oyunlardan oluştuğu tespit edilmiştir.

İncelenen kitaplardan yaratıcılık becerisinin en yoğun sunulduğu kitap olarak “Ayvayı Yedik Müzesi” adlı yapıt ön plana çıkmaktadır. Bu kitap çocuk okurları düşündüren, onların yaratıcılıklarını geliştiren bir nitelikte olduğu saptanmıştır. “Ayvayı Yedik Müzesi” yaratıcılık bağlamında nitelikli bir yapıt olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yazarın “Uzaya Giden Tren” ve “Çantamdan Fil Çıktı” kitaplarında yer alan yaratıcı yazma ve hayal gücünü destekleyici etkinliklerin varlığı bu kitapların yaratıcılık bağlamında oldukça nitelikli olduğunun göstergesidir.

Elde edilen bu sonuçlardan hareketle bu alanda çalışma yapmak isteye araştırmacılara, çocuk yazınına ait bu tür kitapları yaratıcılık ve diğer üst düzey düşünme becerileri doğrultusunda incelemeleri önerilmektedir. Ayrıca elde edilen sonuçlar doğrultusunda deneysel çalışmalar yapılarak söz konusu olan bu kitapların, çocukların üst düzey düşünme becerilerine ilişkin olası etki ve katkılarının tespit edilmesinin alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akçum, E. (2005). *5-6 yaş çocuklarının yaratıcılık ve öğrenime hazır oluş düzeylerine okulöncesi eğitimin etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Aslan, A. E. (2001). Kavram Boyutunda Yaratıcılık, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 16, (2),15-22.
- Barışık, A. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin benlik saygıları ve yaratıcı düşünme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi İstanbul ili örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Creswell, J. W. (2002). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative*. Prentice Hall Upper Saddle River, NJ.
- Çalışkan, Ç. (2020). *Onuncu sınıf öğrencilerinin yaratıcı problem çözme becerisini etkileyen öğrenci ve öğretmen özellikleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Değirmenci, B. S. (2021). *Okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı düşünme eğilimi ve beyin temelli öğrenme tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erdemli, Ö. (2022). *Okul yöneticilerinin öğrenme çevikliği ile yönetsel yaratıcılık becerileri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gençer, G. (2023). *Ters yüz öğrenme modeline göre okutulan kitaplarla sosyoekonomik düzeyi düşük ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme, problem çözme ve yaratıcılıklarının geliştirilmesi: bir eylem araştırması*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Kadayıfçı, H. (2007). *Yaratıcı düşünmeye dayalı öğretim modelinin öğrencilerin maddelerin ayrılması ile ilgili kavramları anlamalarına ve bilimsel yaratıcılıklarına etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- MEB (2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. Ankara.
- Partnership for 21st Century Skills (2010). *Framework for 21st century learning*. 02.10.2024'te

www.p21.org.'den alınmıştır.

- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. SAGE Publications, inc.
- Rouquette M., L. (1994). *La Creativite*. Preses, Universitaires de France. Yaratıcılık. (Çev. İsmail Yerguz, 2007). Dost Kitabevi Yayınları
- Seale, C. (1999). Quality in qualitative research. *Qualitative Inquiry*, 5(4), 465-478.
- Soylu, H. (2004). *Fen öğretiminde yeni yaklaşımlar keşif yoluyla öğrenme*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Sönmez, B. (2016). *Düşünme eğitimi dersinin ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Torrance, E. Paul. (1974). *Torrance Tests of Creative Thinking : Norms Technical Manual* Lexington Mas.: Personnel Pres Inc. (Aktaran: Sungur; Nuray. 1997. *Yaratıcı Düşünme*. Evrim Yayıncılık.
- Turaşlı, N. K. (2020). *Yaratıcılıkta temel kavramlar ve yaratıcılığın doğasını anlamak*. E. Çelebi Öncü (Ed.), *Erken çocukluk döneminde yaratıcılık ve geliştirilmesi içinde*. Pegem Akademi.
- Yanık, M. (2007). Türkiye'de ruh sağlığı sistemi üzerine değerlendirme ve öneriler. *Psikiyatride Derlemeler. Olgular ve Varsayımlar Dergisi*, 1, 9-29.
- Yıldırım. A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

STRUCTURED ABSTRACT

Review of Mert Arık's Children's Books in the Context Of Creativity

Introduction

Developing and changing world conditions have created various differences in terms of the basic skills that individuals should have. What they expect from the children of the technology age, called Generation Z and Alpha, who use the information and processing technologies of the 21st century very well, is no longer to know but to turn what they know into skill. In the 21st century, where the ways of accessing information have become more diverse and easier, individuals who think critically, have high questioning skills, are creative and competent in thinking differently and produce new products, have problem-solving skills, and have a high sense of responsibility and a leadership spirit come to the fore. For this reason, it has become necessary to update educational environments, curriculum, teaching methods and techniques in order to provide these skills to children. As 21st century skills gained importance, the Ministry of National Education included eight competency areas in the Turkish Language Teaching Program in 2015 within the context of the Turkish Competencies Framework and stated that these should be acquired by all students, regardless of their field, as 21st century skills. (MEB, 2015).

Children's books, which develop and support children's creative thinking and offer them a wide range of freedom to dream, need to be examined in the context of creativity and children should be introduced to the right books. In this context, four books of children's book author Mert Arık, who has been highly appreciated with the books he has written for children in recent years, is at the top of the most read and best-seller lists, and has done various studies on developing children's imagination and giving them a different perspective, will be examined in the context of creativity. and is worth comparing. This situation constitutes the starting point of the study. The aim of this study is to examine Mert Arık's children's books in terms of creativity, one of the 21st century skills.

Method

Qualitative research method was used in this research. In qualitative research, taking into account the principle of concept formation, the phenomena to be examined are investigated and interpreted within the environment to which they belong (Yıldırım & Şimşek, 2018). As Patton (1990) stated, qualitative research provides detailed and rich information to the researcher despite working with small groups. However, the data obtained is not used to make generalizations, but only to reveal the existing phenomenon. In addition, qualitative research, which uses qualitative data collection

methods such as observation, interview and document analysis regarding the solution of a problem, refers to a subjective-interpretive process aimed at perceiving previously known or unrecognized problems and dealing with natural phenomena related to the problem in a realistic manner (Seale, 1999).

Results and Discussion

In this research, where Mert Arık's books are examined in the context of creativity, the author's books "My Giraffe Can Fly, The Train That Goes to Space, The Elephant Came Out of My Bag, We Ate the Quince Museum" were examined and analyzed using the content analysis method. The selected books were examined in the subcategories of "imagination, fluent idea generation, flexible thinking, original product" within the context of creativity. The detected findings are given with frequencies and percentages.

It has been determined that the children's book "My Giraffe Can Fly" includes 179 elements that are directly related to the sub-dimensions of creativity skills. Of these identified elements, 19% is imagination, 40% is fluent idea generation, 13% is flexible thinking, and 26% is original product. In this book examined, the presence of the most creative element was found in the "fluent idea generation" category. When we look at the studies in the literature, it is seen that there are not many studies examining children's books in the context of creativity. In their review, Çağrıç and Gizir Ergen (2023) determined that children's books contain elements that support creativity in terms of richness of imagination and are rich in terms of fluency. This suggests that thinking fluently and generating ideas is related to the richness of imagination. As a matter of fact, there can be countless beings, situations, events or phenomena in children's imagination. It is thought that this situation requires fluent thinking at some point. Therefore, it can be said that fluent idea generation is an important point in the context of creativity. However, it would not be correct to say that every idea produced or every thought that comes to mind is original. For this reason, it can be stated that children need to produce a new product or develop a new way of thinking in order to be able to say that they think originally in the context of creativity.

Based on these results, researchers who want to work in this field are recommended to examine such books of children's literature in line with creativity and other high-level thinking skills. In addition, it is thought that conducting experimental studies in line with the results obtained and determining the possible effects and contributions of these books on children's higher-level thinking skills will contribute to the literature.

